

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5MCdo/4/2015
Identifikačné číslo spisu: 9015898541
Dátum vydania rozhodnutia: 31.05.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Marián Sluk
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:9015898541.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu JUDr. J. G., bývajúcemu v U., proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Štúrova č. 2, o náhradu škody, vedenej na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp.zn. 10 C/66/2012, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo 4. marca 2015 č.k. 17 C/998/2014-183 a rozsudku Okresného súdu Považská Bystrica z 5. augusta 2014 sp.zn. 10 Co/66/2012, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a.

Žalobcovi nepriznáva náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní.

Odôvodnenie

Okresný súd Považská Bystrica (v poradí druhým) rozsudkom z 5. augusta 2014 č.k. 10 C/66/2012-153 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 17 600 € s 5,15% ročným úrokom z omeškania od vykonateľnosti tohto rozsudku do zaplatenia, žalobu v zostávajúcej časti zamietol a žalobcovi nepriznal náhradu trov konania (§ 142 ods. 3 O.s.p.). V odôvodnení uviedol, že žalobca ako zákonný sudca rozhodoval trestnú vec vedenú pred Okresným súdom Trenčín, pod sp.zn. 4T/114/2007. Vyšetrovateľ PZ - Prezídia Policajného zboru, Úradu boja proti korupcii, Odboru boja proti korupcii Západ - Nitra začal uznesením ČVS:PPZ- 104/BPK-Z-2009 zo dňa 13. júla 2009 trestné stíhanie za prečin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. a/ Trestného zákona (ďalej len „Tr. zák.“), na tom skutkovom základe, že doposiaľ neustálená osoba vystupujúca v postavení sudcu Okresného súdu Trenčín, dňa 30. októbra 2008 v budove Okresného súdu Trenčín, v trestnej veci vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp.zn. 4T/114/2007 v úmysle zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech, do zápisnice z hlavného pojednávania, po poučení o možnosti podať opravný prostriedok v rozpore so skutočnosťou nadiktoval, že prokurátorka sa k podaniu alebo nepodaniu opravného prostriedku nevyjadruje, hoci prokurátorka sa jednoznačne vyjadrila, že voči rozsudku podáva odvolanie, a to proti výroku o vine a treste, čím spôsobil, že oslobodzujúci rozsudok nadobudol právoplatnosť bez toho, aby o podanom odvolaní okresnej prokuratúry rozhodoval Krajský súd v Trenčíne. Po vykonanom dokazovaní v prípravnom konaní Generálny prokurátor SR žiadosťou zn. VII/2GV126/09-15 zo dňa 11.

januára 2010 požiadal ústavný súd SR podľa čl. 136 ods. 3 Ústavy SR s poukazom na ustanovenie § 231 písm. 1 Trestného poriadku (ďalej len „Tr. por.“) a na § 14 ods. 3 zák. č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu SR o udelenie súhlasu na trestné stíhanie sudcu Okresného súdu v Trenčíne - žalobcu z dôvodu, že je dôvodne podozrivý zo spáchania prečinu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. a/ Tr. zák., ktorý mal spáchať na tom skutkovom základe, že ako sudca Okresného súdu v Trenčíne dňa 30. októbra 2008 v budove Okresného súdu Trenčín v trestnej veci na Okresnom súde v Trenčíne pod č. 4T/114/07 v úmysle zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech, do zápisnice z hlavného pojednávania po poučení o možnosti podať opravný prostriedok v rozpore so skutočnosťou nadiktoval, že prokurátorka sa k podaniu alebo nepodaniu opravného prostriedku nevyjadruje, hoci prokurátorka sa jednoznačne vyjadrila, že voči rozsudku podáva odvolanie, a to proti výroku o vine aj treste, čím spôsobil, že oslobodzujúci rozsudok nadobudol právoplatnosť bez toho, aby o podanom odvolaní okresnej prokuratúry rozhodoval Krajský súd v Trenčíne. Ústavný súd SR na verejnom zasadnutí dňa 23. júna 2010 odoprel súhlas na trestné stíhanie žalobcu. Rozhodol tak z dôvodu, že skutok, pre ktorý žiadal generálny prokurátor vydať sudcu na trestné stíhanie, spadá do rozhodovacej činnosti sudcu v trestnom konaní súdnom. Žiadosť v spojení s jej prílohami podľa ústavného súdu nesignalizovala dostatočne dôvodný záver (dôvodné podozrenie), že sudca mohol na tam uvedenom skutkovom základe naplniť všetky znaky skutkovej podstaty prečinu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. a/ Tr. zák. Uzavrel, že v žiadosti sa generálny prokurátor otázkou úmyselného zavinenia nielenže vôbec nezaoberal, ale táto ani nevyplývala zo žiadneho vykonaného dôkazu. Následne vyšetrovateľ PZ - PPZ, ÚBOK, OBPK Západ - Nitra uznesením ČVS:PPZ-104/BPK-Z-2009 zo dňa 10. decembra 2010 podľa § 215 ods. 1 písm. d/ Tr. por. s poukazom na § 9 ods. 1 písm. b/ Tr. por. trestné stíhanie zastavil. Žalobca žiadosťou z 19. marca 2011 sa domáhal na Generálnej prokuratúre SR predbežného prerokovania nároku na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom podľa zákona č. 514/2003 Z.z. a žiadal, aby Slovenská republika zastúpená Generálnou prokuratúrou SR mu uhradila 500.000 € ako primerané finančné zadosťučinenie, ktoré podľa neho zodpovedá intenzite zásahu do jeho práv. Listom z 29. apríla 2011 oznámila Generálna prokuratúra SR žalobcovi, že zo strany prokuratúry neboli zistené nezákonné rozhodnutia ani nesprávny úradný postup a za škodu spôsobenú v trestnom konaní vyšetrovateľom zodpovedá Ministerstvo vnútra SR. Žiadosťou z 15. mája 2011 sa žalobca domáhal predbežného prerokovania nároku na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom aj na Ministerstve vnútra SR, ktoré tejto žiadosti písomným stanoviskom zo 7. novembra 2011 nevyhovelo s poukazom na to, že neboli naplnené základné predpoklady na vznik zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, a to existencia nezákonného rozhodnutia, resp. nesprávneho úradného postupu. Súd prvého stupňa vyslovil názor, že základným predpokladom zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím podľa § 6 ods. 1 cit. zákona je zrušenie alebo zmena právoplatného rozhodnutia, ktorým bola škoda spôsobená, a to pre jeho nezákonnosť príslušným orgánom. Poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 4MCdo/15/2009, kde bolo interpretované toto ustanovenie tak, že nestačí vychádzať len z jeho jazykového znenia, teda z doslovného gramatického výkladu, ale je nevyhnutné uplatniť výklad systematicky a teleologicky. Z hľadiska teleologického výkladu vychádzajúceho zo zmyslu a účelu právneho predpisu, ktorým je v prípade uvedeného zákona ochrana základného práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, alebo nesprávnym úradným postupom v zmysle čl. 46 ods. 3 Ústavy SR nemožno lipnúť na formálnom zrušení (zмене) tvrdeného nezákonného rozhodnutia, ale splnenie tejto podmienky treba vykladať extenzívne. Za ústavne konformný treba preto považovať výklad, podľa ktorého v prípade posudzovania zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, zastavenie trestného stíhania, ak k takému rozhodnutiu došlo preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvinením, má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť. Právoplatnosťou rozhodnutia o zastavení trestného stíhania sa trestné konanie končí, tzn. že zanikajú účinky rozhodnutia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia. Zastavenie trestného stíhania znamená, že výsledky trestného (prípravného) konania ukazujú, že nejde o trestný čin, zároveň to znamená, že podozrenie zo spáchania trestného činu sa nepotvrdilo a vyšla tak najavo nezákonnosť rozhodnutia o začatí trestného stíhania o vznesení obvinenia. Uvedený výklad považoval za potrebné použiť pre prejednávany prípad, vyšetrovateľ na základe záväzného pokynu prokurátora začal trestné stíhanie, ktoré bolo následne právoplatne zastavené. Tým sa trestné (prípravné) konanie skončilo, podozrenie zo spáchania trestného

činu sa nepotvrdilo, ústavný súd odoprel súhlas k trestnému stíhaniu žalobcu z dôvodu, že skutok, pre ktorý začalo trestné stíhanie spadá do rozhodovacej činnosti súdu a nemôže byť predmetom trestného stíhania a žiadosť generálneho prokurátora nebola odôvodnená ani vo vzťahu k dôvodnosti podozrenia zo spáchania prečinu a týmto je potom daná nezákonnosť rozhodnutia o začatí trestného stíhania. Zo skutkovej vety uvedenej v uznesení o začatí trestného stíhania je osoba podozrivá zo spáchania prečinu zneužívania právomoci verejného činiteľa celkom zreteľne identifikovaná, pretože sa jedná o osobu v postavení sudcu Okresného súdu Trenčín, ktorý pojednával vec sp.zn. 4T/114/2007 obvinených R. J. a spol. a s takto definovaných znakov osoby je takáto osoba celkom jednoznačne poznateľná a konkrétna a z takto formulovaného uznesenia je bezpochyby zistiteľné, že touto osobou je sudca Okresného súdu v Trenčíne JUDr. J. G., t.j. žalobca. Táto osoba bola od začiatku orgánom prokuratúry známa, trestné stíhanie smerovalo proti osobe žalobcu od začiatku, čo vyplýva aj z priebehu prípravného konania, z výsluchov svedkov a ostatných zadovážovaných dôkazov a napokon zo samotnej žiadosti generálneho prokurátora o vydanie žalobcu na trestné stíhanie, ktorá po udelení súhlasu ústavným súdom otvorene smerovala k vzneseniu obvinenia žalobcu. Keďže uznesenie o začatí trestného stíhania bolo zastavené, súd prvého stupňa z týchto dôvodov ustálil, že žalobca má podľa § 6 ods. 1 zák.č. 514/2003 Z.z. právo na náhradu škody, resp. nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Považoval za splnené všetky predpoklady na úspešné uplatnenie nároku na náhradu škody, resp. nemajetkovej ujmy podľa zák. č. 514/2003 Z.z., t.j. nezákonné rozhodnutie, vznik nemajetkovej ujmy a príčinnú súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom nemajetkovej ujmy. Po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že u žalobcu došlo k značnému zníženiu dôstojnosti a spoločenskej vážnosti, a preto je odôvodnené priznanie nemajetkovej ujmy. Žalobca je sudcom Okresného súdu Trenčín, pričom zo svedeckých výpovedí bolo preukázané, že kolegovia žalobcu a zamestnanci Okresného súdu Trenčín mali vedomosť o začatí trestného stíhania v súvislosti s osobou žalobcu, dokonca táto téma bola prednesená na porade zamestnancov súdu a rozprávalo sa o tom medzi notármi, advokátmi, prokurátormi, občanmi mimo právnickú obec, čo potvrdili svedkovia Mgr. R. J., JUDr. S. F., J. J., JUDr. H. T.. Prihliadol i na to, že žalobcu ako sudcu, ktorý rozhodoval vo viacerých mediálne známych kauzách pozná verejnosť a je z médií známy aj ako bývalý hovorca Okresného súdu Trenčín z čoho je zrejmé, že zásah do jeho cti a vážnosti bol výrazne spôsobilý znížiť vážnosť jeho osoby v spoločnosti, jeho česť a dôstojnosť ako pred kolegami tak i pred osobami pôsobiacimi v policajnom zbore i pred verejnosťou. Pre záver o značnom znížení dôstojnosti žalobcu a jeho vážnosti v profesijnej sfére ich spoločnosti poukázal na to, že svedecké výpovede jednoznačne opísali vnímanie osoby žalobcu v postavení naznačujúcim trestnú činnosť a je bez pochyby, že takéto vnímanie morálneho profilu osoby žalobcu cez pochybnosti o jeho čestnosti spôsobili nemajetkovú ujmu medzi kolegami i priateľmi, ľuďmi, ktorí ho poznali z jeho rozhodovacej činnosti, alebo z médií. Považoval za nepochybné, že hrozba trestného stíhania vyvolala u žalobcu pocit neistoty zo zabezpečenia rodiny, manželky a detí, v prípade, že by bolo vznesené obvinenie, mohol mu byť pozastavený podľa § 22 ods. 1 zák.č. 385/2000 Z.z. výkon jeho funkcie, čo by následne spôsobilo stratu na príjme, na ktorý je odkázaná jeho rodina. Zohľadnil zásady uvedené v § 17 ods. 2, 3 zák.č. 514/2003 Z.z. považoval za primerané zásahu do práv žalobcu, že k vyváženiu následkov neoprávneného porušenia jeho práv dôjde uspokojením nemajetkovej ujmy v peniazoch. Viazaný názorom odvolacieho súdu (vysloveným v tejto veci) o aplikácii §17 ods. 4 zák.č. 524/2003 Z.z. účinného od 1. januára 2013 rozhodol o nemajetkovej ujme vo výške 17 600 € a žalobu v zostávajúcej časti (nad sumu 17 600 € s príslušenstvom) zamietol. Dodal, že priznanie náhrady vo väčšom rozsahu neumožňuje novelizované znenie § 17 ods. 4 zák. č. 514/2004 Z.z. účinné od 1. januára 2013.

Na odvolanie žalobcu (v žalobe zamietajúcej časti) a žalovanej (v žalobe vyhovujúcej časti) Krajský súd v Trenčíne napadnutý rozsudok potvrdil rozsudkom zo 4. marca 2015 sp.zn. 17 Co/998/2014 (§ 219 ods. 1 O.s.p.) a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania (§ 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 2 O.s.p.). V odôvodnení k žalovanej uplatnenému odvolaciemu dôvodu v zmysle § 205 ods. 2 písm. f/ O.s.p. (t.j. že rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci) k ustanoveniu § 6 ods. 1 zák.č. 514/2003 Z.z., podľa ktorého v prípade, ak tento zákon neustanovuje inak, právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím možno uplatniť iba vtedy, ak právoplatné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, bolo zrušené, alebo zmenené pre nezákonnosť príslušným orgánom uviedol, že súd prvého stupňa v odôvodnení napadnutého rozhodnutia vykonal systematický aj teologický výklad citovaného zákonného

ustanovenia a vychádzal zo zmyslu a účelu právneho predpisu, ktorým je v prípade uvedeného zákona ochrana základného práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, alebo nesprávnym úradným postupom v zmysle čl. 46 ods. 3 Ústavy SR, kedy nemožno lipnúť na formálnom zrušení alebo zmene tvrdeného nezákonného rozhodnutia, ale splnenie tejto podmienky treba vykladať extenzívne. S takýmto výkladom ako aj aplikáciou citovaného zákonného ustanovenia na zistený skutkový stav, ktorý je nepochybný a jednoznačný, sa stotožňuje aj odvolací súd a v súlade s ustanovením § 219 ods. 2 O.s.p. poukazuje na správne dôvody súdu prvého stupňa k tejto otázke. K odvolacej námietke žalovanej, že zodpovednosť štátu za škodu v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z. môže vzniknúť len obvinenému a nie osobe, ktorá nemala postavenie účastníka konania a ktorá nebola obvinená, uviedol, že žalobca bol opodstatnene považovaný za osobu, ktorej v dôsledku nezákonného rozhodnutia vznikla škoda, a preto má aktívnu legitímáciu v konaní o náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z.z. Súd prvého stupňa v súlade s obsahom spisu konštatuje, že žalobca bol v uznesení o začatí trestného stíhania jednoznačne identifikovaný tak, že bolo každému zrejmé, že sa jedná o žalobcu. Pre totožný skutok, ako bolo začaté trestné stíhanie s doslovným označením, bola podaná aj žiadosť na Ústavný súd SR o udelenie súhlasu na trestné stíhanie sudcu Okresného súdu v Trenčíne s výslovným označením mena, priezviska ako aj ostatných osobných údajov žalobcu.

Bez podnetu (v zmysle § 243e ods. 4 O.s.p. v spojení s § 35 ods. 2 písm. I/ O.s.p.) podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti obom uvedeným rozsudkom v žalobe vyhovujúcej časti (o povinnosti zaplatiť 17 600 € s príslušenstvom) z dôvodu, že súdy predmetnú vec nesprávne právne posúdili (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Uviedol, že uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (sp.zn. 4 MCdo 15/2009) a obdobné rozhodnutia, na ktoré sa odvoláva súd prvého stupňa, sa vzťahuje na prípad, kedy zároveň nastali v trestnom konaní dve skutočnosti, a to : došlo k vydaniu uznesenia o začatí trestného stíhania a zároveň bolo vznesené obvinenie konkrétnej osobe. Týmto dvojediným úkonom zo strany orgánov činných v trestnom konaní (jedno rozhodnutie) nastala situácia, že sa začalo trestné stíhanie a konkrétna osoba sa stala účastníkom konania v pozícii „obvineného“. Následne v prípade, ak obvinený využil riadne opravné prostriedky proti uzneseniu o vznesení obvinenia a došlo k zastaveniu trestného stíhania, má sa za to, že uznesenie o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia sa považuje za nezákonné. Vyššie popísaná situácia však v prípade žalobcu nikdy nenastala. Žalobca sa nikdy nestal účastníkom trestného konania a nikdy nemal postavenie „obvineného“. Je teda nesporné, že nie je možné na daný skutkový stav aplikovať závery vyplývajúce z ustálenej judikatúry týkajúcej sa nezákonného rozhodnutia v rozsahu „začatia trestného stíhania a vznesení obvinenia“. V trestnej veci na ktorú žalobca v konaní poukazuje bolo vydané len a výlučne uznesenie o začatí konania vo veci a v zmysle platnej právnej úpravy a ani ustálenej judikatúry takýmto rozhodnutím nie je možné škodu spôsobiť konkrétnej osobe, a to z dôvodu, že žiadna osoba sa nestáva účastníkom konania. Súdom vytkol tiež nesprávnu interpretáciu § 17 zákona č. 514/2003 Z.z. pri určení výšky nemajetkovej ujmy. Za neprípustnú považoval takú interpretáciu označenej normy, ktorá by umožňovala priznať výšku nemajetkovej ujmy za zásah do dobrej povesti v dôsledku obavy z možného trestného stíhania, ktorá je rovnaká, ako odškodnenie za smrť.

Žalovaný vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu poukázal na nerovnosť v postavení, keď odvolací súd dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok v rozhodnutí nepripustil a oprávnenie takýto prostriedok má v zmysle právnej úpravy iba generálny prokurátor, ktorý je v tomto prípade sám účastníkom konania. Rozhodnutia v napadnutej časti považoval za správne a preto navrhol mimoriadne dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon /§ 243f/, a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických

osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie (§ 243e ods. 1 O.s.p.).

Citované ustanovenie vymedzuje tri podmienky konania, ktorých splnenie zákon vyžaduje práve v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky. Prvou z týchto podmienok je okolnosť porušenia zákona právoplatným rozhodnutím súdu, druhou je požiadavka na ochrane práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a treťou nemožnosť dosiahnutia ochrany inými právnymi prostriedkami. Všetky uvedené podmienky konania o mimoriadnom dovolaní musia byť splnené súčasne, nedostatok ktorejkoľvek z nich bráni vecnému prejednaniu mimoriadneho dovolania.

Podľa názoru dovolacieho súdu ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu zásadne vyžaduje intervenciu (mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora) vtedy, ak sám účastník využil všetky právom predpokladané prostriedky na zvrátenie stavu založeného rozhodnutím porušujúcim zákon, napriek ich uplatneniu nebol úspešný.

Ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t.j. len vtedy, ak sám podnecovateľ mimoriadneho dovolania využil všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov, najmä podaním niektorého z opravných prostriedkov vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov. Splnenie uvedenej požiadavky ako jedného zo základných predpokladov prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora súvisí s princípom právneho štátu, a to s princípom právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v civilnom procese je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosti a nezmeniteľnosti (viď napr. uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. septembra 1996 sp.zn. PL. ÚS 43/95 a 19. júla 2000 sp.zn. PL. ÚS 57/99).

Z uznesenia sp.zn. III. ÚS 331/06 z 19. októbra 2006 vyplýva, že podľa názoru ústavného súdu ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t.j. vtedy, ak osoba, ktorá sa domáha podania mimoriadneho dovolania, neúspešne využila všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov alebo takéto právne prostriedky nemala k dispozícii, prípadne boli tu objektívne prekážky, ktoré jej znemožnili ich využitie. Z tohto zákonného predpokladu vyplýva významné obmedzenie prípustnosti mimoriadneho dovolania.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnemu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritorne rozhodli (porovnaj Roseltrans proti Rusku z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad Abdullayev proti Rusku (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď Sutyazhnik proti Rusku (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory. Vo vzťahu k Slovenskej republike porovnaj judikatúru ESLP vo veciach COMPCAR, s.r.o. proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 25132/13, body 68,69, 74 a 78 odôvodnenia rozsudku z 9. júna 2015; DRAFT - OVA a.s. proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 72493/10, body 76 až 79, 84 a 86 odôvodnenia rozsudku z 9. júna 2015; PSMA, spol. s r.o. proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 42533/11, body 68 až 71, 78 a 79 odôvodnenia rozsudku z 9. júna 2015.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu súd Slovenskej republiky pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, keď pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp.zn. PL.z. 3/2015-22 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp

právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“ Ústavný súd v tomto stanovisku uviedol, že uplatnenie mimoriadneho opravného prostriedku je podľa právneho poriadku Slovenskej republiky priamo dostupné účastníkovi konania v prípade závažných pochybení na strane súdu, a to prostredníctvom niektorého z dovolacích dôvodov zakotvených v § 237 O.s.p., v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, (...). V prípade existencie niektorého z už uvedených dovolacích dôvodov má samotný účastník konania k dispozícii mimoriadny opravný prostriedok v podobe dovolania, ktoré môže úspešne využiť aj v prípadoch, keď je podanie tohto mimoriadneho opravného prostriedku procesne neprípustné. Ak nejde o takéto závažné pochybenia konajúcich súdov, je uplatnenie mimoriadneho dovolania nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Jedným zo základných princípov právneho štátu je princíp právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v rámci civilného konania je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosť a zásadná nezmeniteľnosť.

Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP (Van Oosterwijck proti Belgicku, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten - ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o mimoriadnom opravnom prostriedku.

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadefinovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O.s.p.) dáva vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je spôsobilé podstatne ovplyvniť dotknuté rozhodnutie.

Postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči zásade „vigilantibus iura scripta sunt“ zdôrazňujúcej procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťajúca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

Z týchto názorov vychádza aj Stanovisko prijaté na spoločnom zasadnutí občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej

republiky z 20. októbra 2015 pod Cpj 41/2015 k prípustnosti mimoriadneho dovolania v zmysle § 243e až § 243j Občianskeho súdneho poriadku, ktorého práva vete znie : „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“ (publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 94/2015).

Stanovisko sa opiera o názory, ktoré vyjadrili senáty občianskoprávneho, ako aj obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu v rozhodnutiach, ktoré vychádzali zo subsidiárnej povahy mimoriadneho dovolania a reflektovali závery vyjadrené v aktuálnych rozhodnutiach ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky (rozhodnutie najvyššieho súdu z 30. septembra 2014 sp.zn. 2 MOber 1/2013, zo 16. júna 2015 sp.zn. 1MOBdo 2/2014, z 25. júna 2015 sp.zn. 3 MCdo 18/2014 a 3 MCdo 19/2014, z 10. septembra 2015 sp.zn. 3MCdo 10/2014, z 10. septembra 2015 sp.zn. 3 MCdo 4/2015, z 18. septembra 2015 sp.zn. 5MCdo 14 /2014).

Stanovisko je, okrem iného, odôvodnené tým, že z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku upravujúcich riadne a mimoriadne opravné prostriedky je zrejماً zásada, že je na účastníkovi, ktorý je nespokojný s konaním alebo rozhodovaním súdu, aby sám, z vlastnej iniciatívy, svojimi procesnými úkonmi a v logickom slede zohľadňujúc om stav, do ktorého sa konanie dostalo, využil postupne všetky procesné prostriedky nápravy (opravné prostriedky), ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. Pravidlo postupného vyčerpania opravných prostriedkov, a to aj v prípade pochybnosti o účinnosti opravného prostriedku, požaduje využiť všetky opravné prostriedky, o ktorých sa dá predpokladať, že povedú k dosiahnutiu nápravy rozhodnutia súdu. V súlade s tým je na účastníkovi konania, aby - až po najvyššiu úroveň využil možnosť podať všetky dostupné opravné prostriedky, ktoré sú čo aj len potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť v jeho prospech rozhodnutie, s ktorým nesúhlasí. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o mimoriadnom opravnom prostriedku. Mimoriadne dovolanie podané na podnet účastníka konania (teda nie mimoriadne dovolanie podané generálnym prokurátorom vo veciach uvedených v § 35 ods. 1 a 2 O.s.p. a tiež nie mimoriadne dovolanie podané na podnet osoby odlišnej od účastníka konania) nemožno považovať za procesne prípustné, ak účastník konania bol pasívny v tom zmysle, že sa nepokúsil využiť možnosť podať riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli v jeho dispozícii. V prípade, že účastník občianskeho súdneho konania nevyužil sám možnosť napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa riadnym opravným prostriedkom (odvolaním alebo odporom), je mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora smerujúce proti tomuto rozhodnutiu procesne neprípustné. Obdobne je procesne neprípustné mimoriadne dovolanie, pokiaľ je ním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, proti ktorému predtým (neúspešne) nepodal dovolanie ten účastník konania, na podnet ktorého generálny prokurátor podal neskôr mimoriadne dovolanie.

V stanovisku je tiež poukázané na judikatúru ESLP, z ktorej vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnemu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj Roseltrans proti Rusku z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad Abdullayev proti Rusku (rozsudok z roku 2010)]. Právoplatnosť rozhodnutia súdu môže byť prelomená len výnimočne a výlučne iba za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (viď Ryabikh proti Rusku, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, nie však z dôvodu právnej čistoty (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009) alebo iného právneho názoru. ESLP tieto predpoklady prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov opätovne zdôraznil v rozhodnutiach z 9. júna 2015 vo veciach DRAFT-OVA, a.s. proti Slovenskej

republike, PSMA, s.r.o. proti Slovenskej republike a COMPCAR, s.r.o. proti Slovenskej republike. Poukázal v nich na svoju ustálenú judikatúru týkajúcu sa porušenia princípu právnej istoty v dôsledku zrušenia právoplatných súdnych rozhodnutí v súkromnoprávných sporoch na základe mimoriadnych opravných prostriedkov a pripomenul, že takýto postup je prípustný len za účelom napravenia podstatných väd konania alebo omylov vo výkone spravodlivosti, ktoré majú zásadný vplyv na právny systém a nie za účelom zabezpečenia právnej čistoty. ESLP zastáva názor, že ak súd nezistí žiadne „podstatné a presvedčivé okolnosti“, ktoré by odôvodňovali výnimku z princípu právnej istoty, ktorý vyžaduje nezrušiteľnosť súdnych rozhodnutí v súkromnoprávných sporoch, nemožno takýto mimoriadny opravný prostriedok použiť. V označených veciach došlo podľa ESLP v dôsledku využitia inštitútu mimoriadneho dovolania k porušeniu práva účastníkov na spravodlivé súdne konanie, ktoré je zaručené čl. 6 Dohovoru.

V danom prípade mimoriadne dovolanie smeruje voči rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktoré možno napadnúť dovolaním v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. pre tzv. vady zmätočnosti, predovšetkým spájané s nesprávnym procesným postupom súdu v tom zmysle, že pri ňom nebola zachovaná právnym poriadkom stanovená procedúra prejednávania veci zavýšená súdnym rozhodnutím, a to i s ohľadom na ústavné garancie o zachovaní práv na súdnu ochranu, ako aj Dohovorom zaručeného práva na spravodlivý súdny proces. Účastník konania - v rámci takto nastavených limitov daných právnym poriadkom - má možnosť brániť sa tomu, čo v konaní i rozhodnutí súdu považuje za zmätočné (arbitrárne), nespravodlivé, nezodpovedajúce zákonu.

Mimoriadne dovolanie neuvádza žiadne výnimočné okolnosti, ktoré by žalovanej znemožnili podať dovolanie (§ 236 až § 243d O.s.p.). Z obsahu mimoriadneho dovolania nevyplýva, aby išlo o taký prípad, kde potreba zrušiť rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty, resp. že tu ide o zaistenie opravy „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, prípadne ak sa zrušením napadnutého rozhodnutia má dosiahnuť náprava „justičného omylu“. V kontexte okolností tohto individuálneho prípadu a vo svetle vyváženého pohľadu na otázku „vážnosti“ dotknutých práv, ako výnimky odôvodňujúcej prelomenie princípu právnej istoty, sa žiada uviesť, že mimoriadne dovolanie uvádza ako dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci, ktorý je odôvodnený odlišným právnym názorom, než aký vo veci zaujali konajúce súdy. Generálny prokurátor uvádza právne argumenty v mimoriadnom dovolaní, ktoré už boli predložené samotnou žalovanou v pôvodnom konaní (prvostupňovom i odvolacom), a ktoré boli súdmi zodpovedané. Ani z hľadiska zachovania princípu rovnosti (a rovnosti zbraní) sa nezdá byť presvedčivým, aby pre rovnaké (a už zodpovedané) právne argumenty bol žalovanej (oproti žalobcovi) priamo dostupný ďalší prostriedok nápravy založený na úvahe mimoriadneho dovolateľa, konajúceho v tomto spore za žalovanú.

Najvyšší súd, stotožňujúc sa v preskúmvanej veci so závermi, na ktorých spočíva spoločné stanovisko občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu, zjednocujúce stanovisko ústavného súdu a judikatúra ESLP, skúmal na podklade spisu, či žalovaná napadla rozhodnutie odvolacieho súdu dovolaním, po zistení, že dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nepodala, že tu nevyplynuli žiadne objektívne prekážky, ktoré by využitie mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) v tejto veci znemožňovali a nezistil také „podstatné a presvedčivé okolnosti“, ktoré by odôvodňovali výnimku z princípu právnej istoty, najvyšší súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora odmietol ako procesné neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Úspešný žalobca nepodal návrh na priznanie náhrady trov konania o mimoriadnom dovolaní; najvyšší súd mu preto nepriznal náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní (§243i ods. 2 O.s.p., § 142 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.